

Tarıma geçiş hipotezleri

- **Çekirdek alan hipotezi:** Arkeolog Robert J. Braidwood tarafından 1948'de illeri sürmüştür. **Buna hipoteze göre:**
- Tarım, ilk kez Toros dağları ve İnan ve Irak'ta bulunan Zagros Dağlarında başlamıştır.
- İnsanlar, yaşam çevrelerindeki canlıları daha iyi tanımlarına yol açan bir kültürel gelişim ile tarıma geçmişlerdir.
- Bu bölgeler, Childe kuramının tersine yağışlı bir iklime sahiptir ve evcilleştirmeye uygun çok çeşitli bitki ve hayvan barındırmaktadır.
- Bu kuram, kabul görmemiştir

Tarıma geçiş hipotezleri

- **Demografik/Nüfus baskısı hipotezi:** ilk kez Amerikalı coğrafyacı Carl O. Sauer tarafından ortaya atıldı ve Lewis Binford ve Kent Flannery tarafından geliştirildi. **Bu hipoteze göre:** Buzul çağından sonra belirli çevrelerdeki nüfus artışı nedeniyle buralarda yaşayan insanların beslenmeleri için toplayıcılık yetmedi ve yeni üretim yöntemleri geliştirmek zorunda kaldılar. Bu teoride kıtlık ta çok önemli görölmektedir. Ancak; kıtlık içindeki bir topluluğun tarımı keşfedecek zamanı olmadığı ve bu nedenle bu teorinin de tutarsız olduğu kabul edilmektedir.

Tarıma geçiş hipotezleri

- **İklim değişikliği hipotezi: Bu teoriye göre;**
- Son buzul çağından sonra iklimler değiştikçe, insanların yiyecek aramadan evcilleştirmeye geçiş de dahil olmak üzere hayatta kalmanın yeni yollarını keşfetti.
- Yaklaşık 1,6 milyon yıl önce, dünyanın pek çok yerinde buzul ağları adı verilen uzun donma dönemleri yaşamaya başlandı.
- Buzul ağları yaklaşık 10.000 yıl önce sona erdi. Devasa buz tabakaları dünyanın büyük bir kısmını kapladı. Şimdi su altında olan birçok alan o zamanlar kuru topraklardı.
- İki kıtayı birbirine bağlayan bir kara köprüsü veya kara şeridi, muhtemelen Asya ve Kuzey Amerika'yı birbirine bağladı.

Tarıma geçiş hipotezleri

- **Amaçlı/evrimsel kuram hipotezi:** David Rindos tarafından geliştirilen bu hipoteze göre: “ekolojik bir çerçeve içinde birlikte evrim geçirme” ile tarıma geçildi Tarıma geçiş, bitkiler ve insanların evrimsel bir uyumu olarak gerekleştii. Belirli bir bölgedeki bir topluluk zamanla bölgedeki flora ve faunayı çok daha iyi tanır hale geldi ve bitki, insan ve hayvan arasında gelişen bir uyum ortaya ıktı. Yabani bitki türlerinin toplanmasıyla bu bitkiler zaman içinde evcilleşmeye başladı.
- **Gelişmenin Kısa Tarihi hipotezi :** Peter Richerson, Robert Boyd ve Robert Bettinger, 10 bin yıl öncesinden günümüze kadar iklim ile tarımın gelişmesi karşılaştırdılar. Ronald Wright, toplumsal çöküşler üzerine verdiği bir dizi konferansla birlikte Gelişmenin Kısa Tarihi adında bir kitapta bu hipotezi bilim çevrelerince ve kamuoyuna tanıttı.

Tarıma geçiş hipotezleri

- **Charles Darwin'in kuramı:** Tarımın ortaya çıkışıyla ilgili en geniş kapsamlı kuram olup tarımın ortaya çıkışını bir buluş, ya da keşif olarak kabul etmektedir. **Darwin'e göre;**
- Avcı-toplayıcı topluluklar çevrelerinde yetişen bitkilerden yenebilecek olanları (pişirme ya da kaynatma gerektirse de) deneyerek öğrendiler. Bu bitkilerin tohumları konaklama yerleri civarına saçıldı ve aslında oldukça iyi gübrelenmiş bu toprakta yeni filizler ıktı. Bir atık yığınınına düşen bir meyve ağacı ya da buğday tohumunun orada yeşermesi, üstelik bunun defalarca gerçekleşmesi insanların bir süre sonra dikkatini çekti. Tarıma geçiş, gözleme ve biraz da esine dayanan bir keşifti. Kuşkusuz burada kast edilen yerleşik düzendeki avcı-toplayıcı bir topluluktur. Darwin de, birçok bilim adamı gibi göçebelerin tarımı geliştiremeyeceği düşüncesindedir.

Tarıma geçiş hipotezleri-özet

- Bilim adamlarının üzerinde anlaştığı genel çerçeve Őu Őekildedir:
- Bölgelerde, tarımı yapılabilir bitkilerin yaygın olması,
- Elde edilen gıda maddelerinin hemen tüketilmeyerek depolanması, belirli bir döneme yayılarak tüketilmesi bağlamında “gecikmeli getiri” ekonomisini uygulayabilecek düzeyde bir sosyal organizasyonun sağlanmış olması,
- Beslenme alışkanlıklarını değiştirmeye itecek bir gereksinimin ortaya çıkması.

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

- **İklim değişikliği ve çevrenin değişimi (Son buzul çağı sona ermesi ve Akdeniz ikliminin ortaya çıkması):** Günümüzden 12.900 yıl önce dış uzaydan bir ya da birden çok göktaşının dünyaya çarpması ile oluşan etkilerin gezegende son buzul çağını sona erdirdiği saptanmıştır. Son buzul çağının sona ermesi ise Neolitik devrimin yani çiftçiliğin ve erken tarım topluluklarının oluşumu başlamıştır
- Bu çarpma ve buzul çağının sona ermesiyle büyük çapta kitlesele yok oluşa özellikle iri otçulların (megafauna) soyunun tükenmesine ve daha kuzey enlemlere çekilmesi neden olmuş, bu durum ise; avcı-toplayıcı toplulukları olumsuz etkilemiştir. İnsanları, hayatta kalabilmek için daha çok bitkisel besine yönelmeye zorunlu kaldı ve avcılar, av yöntemlerini değiştirip daha küçük avlara yöneldiler. Yine de avdan sağlanan etin giderek azalması ile karşı karşıya kaldılar.

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

- **Çevrenin değişimi:** Buzul ağı sonunda buzulların erimesiyle okyanus seviyesi yükselmeye başladı ve özellikle Akdeniz bölgesi kuşağında kurak bir yaz mevsiminin ortaya çıkmasıyla mevsimsel farklılıklar keskinleşti. Kuşkusuz Akdeniz İklimi, hem kuzey yarıkürede, hem de güney yarıkürede bir iklim kuşağı olarak ortaya çıkmıştır. Yakın Doğu'da da kurak mevsimler uzadı ve şiddetlendi.
- Sonuçta bu mevsimsel şartlara daha uyumlu tek yıllık bitki türleri evrimleşti ve bazıları bölge faunasının başat bitki türü oldular. Bu evrimsel açılım, insanların yaşadığı çevrelerde ileride tarımı yapılabilecek olan bitkilerin ortaya çıkmasını ve yaygınlaşmasını sağladı.
- Çoğu hayvan türleri de bu değişikliklere adapte oldu ve bu değişikliklerin bazıları insanların yeni hayvanları avlamasını ve daha çok balık tutmasını engelledi. Farklı hayvanları çekecek ot/imen yetiştirmek için çalılar ve ağaçlar temizlendi. Bitki yetiştirmek için tohum dağıldı.
- Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce başlayıp halen süren Holosen Dönem içinde, yaklaşık 10 bin yıl önce başlayan (6 bin yıl süren) Holosen İklimsel Optimumu olarak tanımlanan bir dönem yaşanmıştır. Bu dönem, yerküre genelinde görece daha sıcak bir dönemdir. Örneğin kuzey yarıkürede yazlar 2-4 derece daha sıcak, kışlar ise nispette daha soğuk olmuştur.

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

- **Erken İnsan Göçü:** Buz çağları, insanların yeni yerlere göç etmesine veya taşınmasına neden oldu. Dünyanın iklimi değiştikçe insanlar Afrika'dan ayrıldı.
- Erken hominidler yaklaşık 2 milyon yıl önce Afrika'dan Asya'ya göç etti. Sonunda Hindistan, Çin, Güneydoğu Asya ve Avrupa'ya yayıldılar. İnsanlar yaklaşık M.Ö 100.000 yıl önce Güney Asya'ya göç etmeye başladı. Güney Asya'dan Avrupa'ya, Kuzey Asya'ya ve ardından Kuzey Amerika'ya taşındılar. MÖ 9000'de insanlar Antarktika hariç tüm kıtalarda yaşıyordu.
- İlk insanlar dünyanın her yerine göç etti. Tam küresel göç yüzbinlerce yıl sürdü.
- İnsanlar dünyanın her yerine göç ederken, kıyafet ve yeni tür aletler yaparak yeni ortamlara uyum sağlamayı öğrendiler

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

- **Yabani tahıl devşiriciliği**
- Yerleşik düzene geöen topluluklar daha çok toplayıcılığa bel bağlıyorlardı. Öünkü, uzun ve kurak mevsim bitki örtüsünü zayıflattığı ölçüde bölgedeki avlanabilir otçulların popülasyonunu da daraltmıştı. Bu nedenle beslenme rejiminde yabani tahıl türleri giderek ağırlık kazandı ve “yabanıl tahıl devşiriciliği”, ana üretim biçimi haline geldi.
- Bu tahılların toplanması, depolanması sırasında etrafa saçılan tohumlarla bu türlerin yayılma alanı genişledi. Hatta kendi kulübelerinin girişinde dahi görülmeye başlandı.
- Tarıma geöen toplulukların avcılık ve toplayıcılığı sürdürdüklerini gösteren kanıtlar vardır. Yeni bitki türleri tarıma alındıkça, tarım dışı üretim faaliyetleri olarak avcılık ve toplayıcılık giderek azalmıştır.

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

- **Yabanıl tahıl devşirilmesi** konusunda deneysel bir çalışma oldukça dikkat çekicidir. Amerikalı paleobotaniki Jack Harlan, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Amerikan ve Türk arkeologlarca sürdürölen çalışmalara katılmıştı. Harran Ovası'nda, Urfa'nın Bozova ilçesi Biris Mezarlığı'nda bir araştırma yapmıştır. Yabanıl tahıl devşiriciliğinin verimine yönelik bu çalışmada Harlan, ilkel bir devşirme orağıyla yabanıl tahıl biçmiştir. Bir saat içinde bir kilo tahıl elde edebilecek kadar hasat yapmıştır. Harlan'ın hesabına göre beş kişilik bir aile bir hasat döneminde (beş hafta kadar) bir sonraki hasada kadar yetecek miktarda tahıl devşirebilecektir. Üstelik yabanın tahıldaki protein oranı, evcil tahılın neredeyse iki katıdır
- Arkeolojik buluntularla ilgili bir sorun da, bir arkeolojik yerleşimde devşirme bıçaklarının, tahıl depolamakta kullanılan çukurlarının ve öğütme taşlarının bulunması o yerleşimde tarıma geçildiğinin kanıtı sayılmamaktadır. Tüm bunlar, o yerleşkedeki insanların pekala da yabanıl tahıl devşirdiğini ve elde ettikleri tohumları depoladıklarını gösterir. Tarım yapıldığının arkeolojik kanıtı, o yerleşkede evcilleşmiş tahıl morfolojisinin kanıtları bulmakla olabilir.

Tarıma geçişi etkileyen genel faktörler

En eski biçimiyle bir orak

MÖ 3 binlere tarihlenen bir Sümer orağı

Neolitik Devirden bir el değirmeni